

Bijlage: Actuele CBS-cijfers met betrekking tot de handel met het VK 20 mei 2021

De Nederlandse economie is sterk verbonden met de Britse economie. Op 20 mei 2021 is door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) bekend gemaakt dat het Verenigd Koninkrijk (VK) na Duitsland nog steeds de belangrijkste exportbestemming voor de Nederlandse economie is (CBS, 2021a). De Nederlandse verdiensten aan de export van goederen en diensten naar het Verenigd Koninkrijk worden voor het jaar 2020 geschat op 25,6 miljard euro. Dat is 3,2 procent van het Nederlandse bruto binnenlands product. In 2019 was het nog 3,5 procent.

Een maatwerktafelset (CBS, 2021b) beschrijft alle onderliggende detailcijfers. Deze is gemaakt in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat dat jaarlijks aan het CBS een cijfermatig overzicht vraagt ten aanzien van de economische importantie van de Nederlandse handel met het Verenigd Koninkrijk (zie ook CBS, 2018; 2019a; 2020a). Voor het jaar 2020 zijn het voorlopige cijfers omdat er een nowcastmethode wordt gehanteerd doordat detailcijfers van de nationale rekeningen (NR) over 2020 nog niet beschikbaar zijn. Door de beschikbaarheid van brongegevens over de export van goederen en diensten (en NR-cijfers van eerdere jaren) kan er toch een betrouwbaar getal worden opgeleverd.

De cijfers over de verdiensten aan de goederen- en dienstenexport naar het VK en de daaraan verbonden werkgelegenheid gaan over de periode 2015 tot en met 2020 (werkgelegenheid tot en met 2019). Vanaf 1 januari 2021 is er sprake van een effectieve Brexit¹ en voor de eerste drie maanden van 2021 zijn ook al cijfers bekend. Hierbij gaat het specifiek om de ontwikkelingen in de goederenexportwaarde voor de export naar het VK (nog geen verdiensten of dienstenexport). De belangrijkste trends in 2021 worden getoond in paragraaf 5.

1. Macrobeeld toegevoegde waarde (2015-2020)

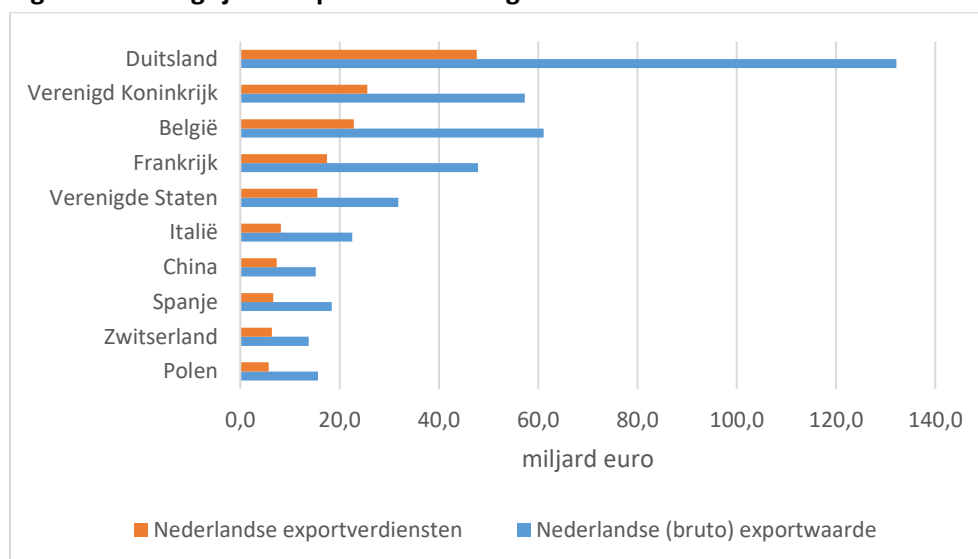
1a) Verenigd Koninkrijk na Duitsland belangrijkste bestemming

Duitsland is met afstand de belangrijkste exportbestemming voor Nederland, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk en België. Nederland verdiende in 2020 namelijk 47,6 miljard euro aan de export naar Duitsland ten opzichte van 25,6 miljard euro aan de export naar het Verenigd Koninkrijk en 22,9 miljard euro aan de export naar België. Er gaat meer export over de grens naar België (61,1 miljard euro) dan naar het VK (57,3 miljard), maar Nederland verdient per euro meer aan de export naar het VK, voornamelijk door meer (relatief lucratieve²) dienstenexport. Na deze drie bestemmingen volgen Frankrijk, de Verenigde Staten, Italië, China, Spanje, Zwitserland en Polen.

---

¹ Per 1 januari 2021 is de overgangperiode afgelopen en de Handels- en Samenwerkingsovereenkomst (HSO) tussen de EU en het VK in werking getreden.

² Nederland verdiende in 2020 naar schatting 64 eurocent aan een gemiddelde euro dienstenexport naar het Verenigd Koninkrijk. Dat is meer dan bij de goederenexport van Nederlandse makelij (56 eurocent per euro) en ruim meer dan bij de wederuitvoer (14 eurocent per euro). Zie figuur 4.

Figuur 1. Belangrijkste exportbestemmingen 2020*

* Voorlopige cijfers. Bron: CBS, 2021b

In vergelijking met 2019 zijn er slechts minimale verschillen in de ranking en blijft het VK de tweede belangrijkste handelspartner van Nederland (in termen van exportverdiensden). In termen van bruto-exportwaarde is België de tweede bestemming van de Nederlandse export. China wordt elk jaar belangrijker voor de Nederlandse export en dat is in figuur 2 te zien bij zowel de exportwaarde als de exportverdiensden. China stijgt in 2020 een plekje op beide rangschikkingen (en dat was in eerdere jaren ook het geval). Daarnaast is het zichtbaar dat China hoger staat in termen van exportverdiensden dan in termen van exportwaarde. Dat heeft onder andere te maken met relatief weinig wederuitvoer van goederen (die minder oplevert dan de export van Nederlandse makelij, zie voetnoot 2) naar China in vergelijking met Europese bestemmingen dichtbij³. Zwitserland is een relatief belangrijke dienstenbestemming en staat mede daardoor hoger in de ranking van exportverdiensden (negende) dan in de ranking van exportwaarde (elfde).

Figuur 2. Positie van landen van bestemmingen in de Nederlandse export

Land	Positie qua exportwaarde ¹⁾		Positie qua exportverdiensden	
	2019*	2020*	2019*	2020*
Duitsland	1	1	1	1
Verenigd Koninkrijk	3	3	2	2
België	2	2	3	3
Frankrijk	4	4	4	4
Verenigde Staten	5	5	5	5
Italië	6	6	6	6
China	11	10	8	7
Spanje	7	7	7	8
Zwitserland	12	11	9	9
Polen	8	9	10	10

¹⁾ Exportwaarde van goederen en diensten geijkt op de exporttotalen van de nationale rekeningen, om vergelijking met bbp mogelijk te maken. Bron: CBS, 2021b. * voorlopige cijfers

³ Bovendien exporteert Nederland lucratieve producten van Nederlandse makelij naar China, zoals babymelkpoeder, waarbij de toegevoegde waarde per euro export relatief hoog is. Zie ook CBS, 2019c.

1b) Verdiensten aan de export naar het VK toegenomen

Met de export naar het VK heeft Nederland in 2020 in totaal 25,6 miljard euro verdiend. In vergelijking met 2019 lagen de verdiensten in 2020 naar schatting 2,4 miljard euro (9 procent) lager. Het grootste gedeelte van de afname komt door dienstenexport (-1,8 miljard euro), het resterende deel door de goederenexport van Nederlandse makelij (-0,3 miljard euro) en de wederuitvoer van goederen (ook -0,3 miljard euro). De grote afname bij de dienstenexport houdt verband met de coronacrisis. Daarbij valt te denken aan een forse afname van toeristische bestedingen van Britten in Nederland. Zo is de consumptie van niet-ingezetenen met 0,8 miljard euro afgenomen.

55 procent van de totale verdiensten dankzij de export naar het VK betrof dienstenexport in 2020. Door de relatief grote afname van de verdiensten uit dienstenexport is het aandeel logischerwijze afgenomen, het was 57 procent in 2019. Export van goederen van Nederlandse makelij was goed voor 34 procent in 2020 (32 procent in 2019) en de wederuitvoer 11 procent (ook 11 procent in 2019). In vergelijking met andere bestemmingen is de dienstenexport disproportioneel belangrijk bij de export naar het VK. In de totale exportverdiensten (alle bestemmingen) heeft de dienstenexport een aandeel van circa 40 procent.

Figuur 3. Waarde export naar het VK en verdiensten aan de export naar het VK

	2015	2016	2017	2018	2019*	2020*	2015	2016	2017	2018	2019*	2020*
	Waarde ¹⁾						Verdiensten					
	miljard euro						miljard euro					
Totale export	56,0	55,7	59,2	61,5	63,4	57,3	25,2	25,5	26,7	26,9	28,0	25,6
Totale export goederen	36,2	36,5	37,5	38,1	38,8	35,2	11,8	12,5	12,2	11,9	12,1	11,4
Export goederen uit productie	15,1	16,4	16,3	16,2	16,2	15,3	8,8	9,5	9,0	8,7	8,9	8,6
Wederuitvoer	21,1	20,0	21,1	21,9	22,6	19,9	3,0	3,0	3,1	3,1	3,1	2,8
Totale export diensten	19,8	19,3	21,7	23,4	24,6	22,2	13,3	13,1	14,5	15,1	16,0	14,2
Excl. consumptie niet-ingezetenen	18,8	18,2	20,5	22,2	23,2	21,8	12,6	12,2	13,6	14,2	14,9	13,9
Consumptie niet-ingezetenen	1,0	1,1	1,2	1,2	1,4	0,4	0,7	0,8	0,9	0,9	1,1	0,3

* Voorlopige cijfers. Bron: CBS, 2021b

- 1) Exportwaarde van goederen en diensten geijkt op de exporttotalen van de nationale rekeningen, om vergelijking met bbp mogelijk te maken.

1c) Nederland verdient bijna 45 eurocent per euro export naar het VK

Door het vergelijken van de exportverdiensten met de bruto-exportwaarden kan worden berekend hoeveel Nederland verdient per euro export naar het Verenigd Koninkrijk. In 2020 verdiende Nederland 44,7 eurocent aan de gemiddelde euro export met bestemming VK. Dat is iets meer dan in 2019 (44,2 eurocent), maar minder dan in 2015, 2016 en 2017. Een belangrijke stijging ten opzichte van 2019 betreft de goederenexport uit eigen productie. Blijkbaar was er minder import (grondstoffen, halffabricaten of diensten) nodig ten behoeve van de goederenexport van Nederlandse makelij met bestemming Verenigd Koninkrijk. Aan Brits toerisme in Nederland werd in 2020 juist minder verdiend voor elke euro die hier wordt omgezet.

De 44,7 eurocent die Nederland aan een euro export naar het VK verdient is meer dan Nederland gemiddeld verdient aan de export naar de tien belangrijkste handelspartners uit figuur 1 samen (39,3 eurocent). Nederland verdient binnen de top tien nog meer aan andere landen die een belangrijke bestemming zijn voor onze dienstenexport: Zwitserland en de VS (46 en 49 eurocent per euro) of

waarnaar weinig wederuitvoer van goederen gaat: China, met 48 eurocent per euro export. Aan de export naar Duitsland, België, Frankrijk, Italië, Spanje en Polen verdient Nederland per euro minder door een groot aandeel wederuitvoer van goederen (36 tot 37 eurocent per euro export).

Een andere afgeleide indicator van de Nederlandse exportverdiensten betreft het aandeel van de export naar het VK in het totale bbp van Nederland. Dit geeft een goede indicatie van het economische belang van het Verenigd Koninkrijk voor Nederland. Omdat zowel de exportverdiensten als het bbp toegevoegde waarden betreffen (inclusief saldo productgebonden belastingen en subsidies) kunnen beide cijfers door elkaar gedeeld worden (zie ook de methodologische toelichting). Met het berekenen van deze ratio wordt duidelijk dat het economische belang van het VK tussen 2015 en 2020 steeds iets kleiner is geworden: van 3,7 procent in 2015 tot 3,5 procent in 2019 tot 3,2 procent in 2020.

Figuur 4. Verdiensten aan het VK per euro en t.o.v. het bbp

	2015	2016	2017	2018	2019*	2020*	2015	2016	2017	2018	2019*	2020*
	Verdiensten per euro						bbp					
	%						%					
Totale export	44,9	45,8	45,1	43,8	44,2	44,7	3,7	3,6	3,6	3,5	3,5	3,2
Totale export goederen	32,7	34,2	32,5	31,1	31,1	32,5	1,7	1,8	1,7	1,5	1,5	1,4
Export goederen uit productie	58,4	57,8	55,4	53,7	55,2	56,2	1,3	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1
Wederuitvoer	14,3	14,8	14,7	14,4	13,9	14,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Totale export diensten	67,3	67,8	66,9	64,6	64,8	63,9	1,9	1,8	2,0	2,0	2,0	1,8
Excl. consumptie niet-ingezetenen	66,8	67,3	66,4	63,9	64,1	63,7	1,8	1,7	1,8	1,8	1,8	1,7
Consumptie niet-ingezetenen	75,8	76,2	76,2	76,6	77,0	75,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0

* Voorlopige cijfers

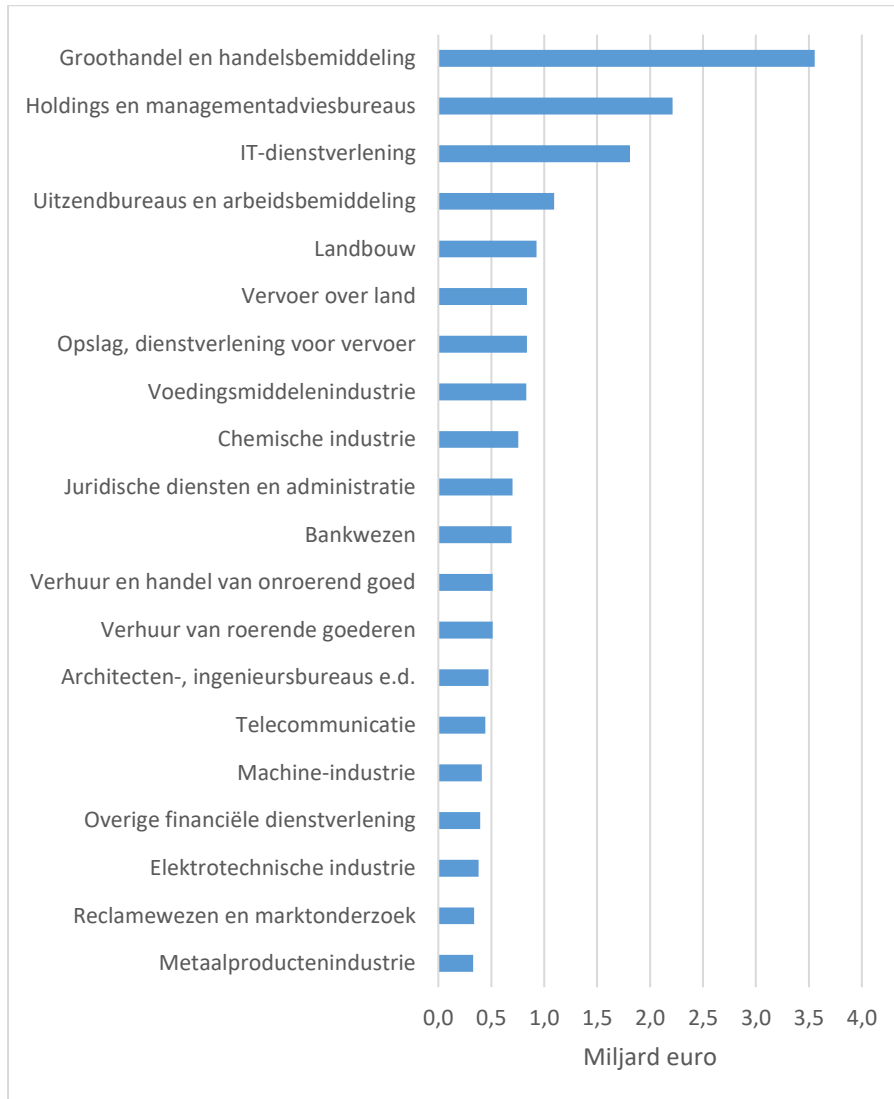
Bron: CBS, 2021b

2) Toegevoegde waarde bedrijfstakken

2a) Groothandel en handelsbemiddeling belangrijkste bedrijfstak

De totale verdiensten aan de export naar het VK van 25,6 miljard euro in 2020 zijn voor 24,9 miljard euro toe te schrijven aan Nederlandse bedrijfstakken (het overige deel betreft productgebonden belastingen en subsidies). Dit is de toegevoegde waarde die direct of indirect wordt gegenereerd voor de Nederlandse economie door de betrokkenheid van een bedrijfstak bij de export naar het Verenigd Koninkrijk. Dit kan zijn als exporteur (direct) of als toeleverancier ten behoeve van de export door andere bedrijfstakken (indirect).

De 20 belangrijkste bedrijfstakken zijn goed voor 18 miljard euro oftewel 72 procent van de totale gegenereerde toegevoegde waarde door de export naar het Verenigd Koninkrijk. Groothandel en handelsbemiddeling (14 procent), holdings en managementadviesbureaus (9 procent) en IT-dienstverlening (7 procent) zijn de belangrijkste bedrijfstakken in de export naar het Verenigd Koninkrijk.

Figuur 5. Verdiensten aan de export naar het Verenigd Koninkrijk naar bedrijfstak, 2020*

*Voorlopige cijfers. Bron: CBS, 2021b

2b) Grootste afnames bij reizen, vervoer en logistiek

Zoals eerder gemeld is in het coronajaar 2020 met name de dienstenexport naar het VK hard geraakt. Dit zien we terug in figuur 6 (rechtsonder). Hier staan de bedrijfstakken met de grootste afnames in exportverdiensten voor de export naar het VK tussen 2019 en 2020. In de top 5 staan enkel dienstensectoren en 4 daarvan zijn direct gelinkt aan reizen, vervoer en logistiek. De grootste afname betreft reisbureaus en reisorganisaties (-333 miljoen euro), direct gevolgd door groothandel en handelsbemiddeling (-313 miljoen euro). Procentueel is de afname van de reisbureaus echter veel groter: -65 om -8 procent. Dienstverlening voor vervoer en vervoer door de lucht zijn ook hard door de coronacrisis geraakt. IT-dienstverlening is een opvallende andere sector, al het gaat hier om een procentueel geringe afname en om een bedrijfstak die over de gehele periode 2015-2020 juist enorm hard is gestegen (zie figuur 6 linksboven).

Aan de andere kant zijn er ook sectoren die juist hebben gezorgd voor toenemende exportverdiensten in 2020. De toenames zijn in absolute ontwikkeling wel geringer dan de afnames. Tussen 2019 en 2020

zijn met name de exportverdiensden bij de elektrotechnische industrie sterk toegenomen in de export naar het VK, met 158 miljoen euro oftewel 71 procent. Ook was er een toename bij architecten en ingenieurs, de transportmiddelenindustrie, gespecialiseerde bouw en diensten rondom delfstoffenwinning.

Een blik op de periode 2015-2020 leert dat energiegerelateerde bedrijfstakken over een langere periode te maken hebben gehad met afnemende exportopbrengsten in de export naar het Verenigd Koninkrijk. Daarbij gaat het met name om de bedrijfstakken 'winning van aardolie en aardgas' en 'diensten rondom delfstoffenwinning'⁴.

Figuur 6. Grootste mutaties per bedrijfstak bij de verdiensden aan de export naar het VK

2015-20			2019-20		
	mn euro	%		mn euro	%
Top 5 groei 2015-2020:			Top 5 groei 2019-20:		
IT-dienstverlening	699	63%	Elektrotechnische industrie	158	71%
Holdings en managementadviesbureaus	336	18%	Architecten-, ingenieursbureaus e.d.	91	24%
Elektrotechnische industrie	230	153%	Overige transportmiddelenindustrie	43	54%
Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling	219	25%	Gespecialiseerde bouw	41	17%
Overige financiële dienstverlening	217	122%	Diensten rondom delfstoffenwinning	30	15%
Top 5 daling 2015-2020:			Top 5 daling 2019-20:		
Winning van aardolie en aardgas	-618	-87%	Reisbureaus, reisorganisatie en -info	-333	-65%
Verhuur van roerende goederen	-568	-53%	Groothandel en handelsbemiddeling	-313	-8%
Opslag, dienstverlening voor vervoer	-324	-28%	Opslag, dienstverlening voor vervoer	-163	-16%
Diensten rondom delfstoffenwinning	-231	-49%	IT-dienstverlening	-154	-8%
Vervoer door de lucht	-192	-58%	Vervoer door de lucht	-150	-51%

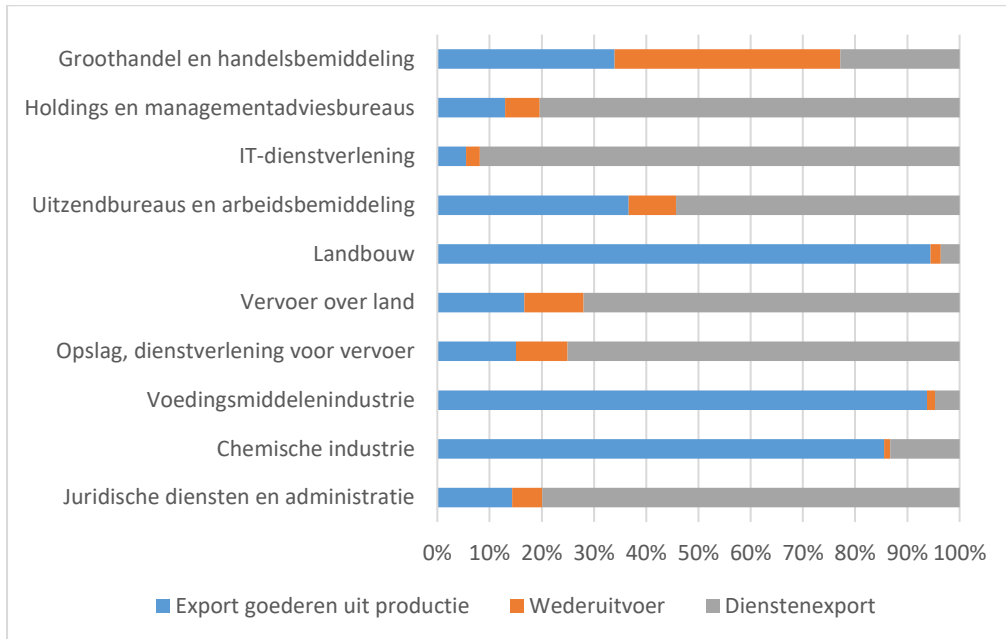
Voorlopige cijfers. Bron: CBS, 2021b

2c) Dienstenexport belangrijke driver exportverdiensden

De tien bedrijfstakken met de meeste verdiensden uit de export naar het VK (uit figuur 5) zijn verder uit te splitsen naar de soort export waaraan verdiend wordt. Zes van de tien bedrijfstakken verdienen sterk aan de dienstenexport. Dat zijn de sectoren IT-dienstverlening (92 procent is dienstenexport), holdings en managementadviesbureaus (80 procent), juridische diensten en administratie (ook 80 procent), opslag en dienstverlening voor vervoer (75 procent), vervoer over land (72 procent) en uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling (54 procent).

Groothandel en handelsbemiddeling (23 procent verdiensden uit dienstenexport), de chemische industrie (13 procent) de voedingsmiddelenindustrie (5 procent) en de landbouw (4 procent) zijn sectoren die hun winst vooral halen uit de goederenexport naar het VK. Daarbij is de groothandel traditioneel de enige sector in Nederland die voor een belangrijk deel verdient aan de wederuitvoer van goederen naar het VK: 43 procent aandeel in totale exportverdiensden. Voor de chemie, landbouw en de voedingsmiddelenindustrie is het aandeel wederuitvoer 1 à 2 procent.

⁴ De export van de bedrijfstak 'winning van aardolie en aardgas' naar het VK betreft voor 89 procent export van goederen uit Nederlandse productie, met name Nederlands aardgas. De export van de bedrijfstak 'diensten rondom delfstoffenwinning' betreft daarentegen voor 94 procent dienstenexport en dit betreft aan de mijnbouw, olie en gaswinning verbonden diensten. Het resterende deel betreft winning van overige delfstoffen (niet olie of gas).

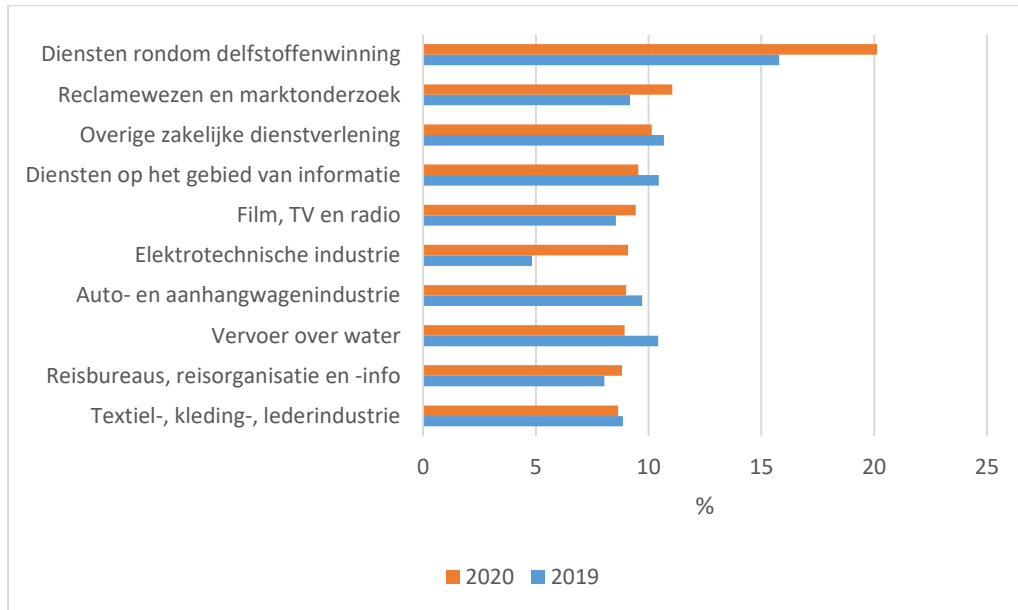
Figuur 7. Uitsplitsing exportverdiensten naar soort bij de export naar het VK, 2020*

*Voorlopige cijfers. Bron: CBS, 2021b

2d) Export naar VK belangrijkste voor diensten rondom delfstoffenwinning

Het geeft verdiepende inzichten om te kijken naar het belang van de export naar het VK voor individuele bedrijfstakken (figuur 8). De verdiensten aan de export naar het VK worden hier afgezet tegen de totale gegenereerde Nederlandse toegevoegde waarde door de bedrijfstak (inclusief binnenlandse verdiensten en export naar andere landen). Dan blijken diensten rondom de delfstoffenwinning het meest afhankelijk te zijn van de export naar het VK (20 procent in 2020), op ruime afstand gevolgd door bedrijfstakken zoals reclamewezen en marktonderzoek (11 procent), de restgroep overige zakelijke dienstverlening, informatiediensten (beiden 10 procent), film, radio en TV en de elektrotechnische industrie (beiden 9 procent). De genoemde bedrijfstakken zitten allen ruim boven het totaalgemiddelde van alle bedrijfstakken in Nederland van 3,2 procent VK-aandeel in 2020.

In vergelijking met 2019 is de afhankelijkheid van de export naar het VK bij met name de diensten rondom delfstoffenwinning en bij de elektrotechnische industrie sterk toegenomen. Eerder zagen we al dat de grootste stijging in de verdiensten aan de export naar het VK had plaatsgevonden bij de laatstgenoemde bedrijfstak. De diensten rondom delfstoffenwinning stonden daar op plek 5.

Figuur 8. Aandeel verdiensten aan de export naar het VK in totale toegevoegde waarde bedrijfstak

Voorlopige cijfers. Bron: CBS, 2021b

3) Werkgelegenheid

3a) 264 duizend vte verbonden aan export naar het VK

Het CBS kan via input-outputanalyse ook uitspraken doen over de werkgelegenheid die aan deze export gekoppeld is. Uit de analyse blijkt dat de specialistische zakelijke dienstverlening en verhuur/overige zakelijke dienstverlening het meest profiteren van de export naar het Verenigd Koninkrijk in termen van werkgelegenheid. In 2019⁵ was de export naar het VK goed voor een werkgelegenheid van 43 duizend voltijdequivalenten (vte) in beide bedrijfstakken. Daarna volgen handel (40 duizend vte) en industrie (37 duizend vte) en op grotere afstand informatie en communicatie (27 duizend vte) en vervoer en opslag (26 duizend vte). Voor de gehele Nederlandse economie ging het om 264 duizend vte gekoppeld aan de Nederlandse export naar het VK in 2019. Het betreft de grootste aan de export naar het VK te koppelen werkgelegenheid sinds 2015, maar in 2020 zal het aantal vte's vanwege de coronacrisis naar verwachting lager uitkomen. In 2015 ging het nog om een totale werkgelegenheid van 238 duizend arbeidsjaren.

⁵ 2019 is het meest recente jaar waarover gegevens bekend zijn ten aanzien van de werkgelegenheid.

Figuur 9. Werkgelegenheid gekoppeld aan de export naar het VK (x 1000 vte)

	1000 vte				
	2015	2016	2017	2018*	2019*
Landbouw, bosbouw en visserij	14	14	13	14	13
Delfstoffenwinning	1	2	2	2	1
Industrie	36	40	38	36	37
Energievoorziening	2	1	1	1	1
Waterbedrijven en afvalbeheer	1	2	2	2	2
Bouwnijverheid	5	5	9	7	6
Handel	39	40	40	40	40
Vervoer en opslag	26	27	24	26	26
Horeca	5	6	6	6	7
Informatie en communicatie	18	20	23	25	27
Financiële dienstverlening	5	4	5	6	6
Verhuur en handel van onroerend goed	1	1	1	1	1
Specialistische zakelijke diensten	35	37	41	42	43
Verhuur en overige zakelijke diensten	41	40	43	43	43
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	1	1	1	1	1
Onderwijs	2	2	2	2	2
Gezondheids- en welzijnszorg	1	1	1	1	1
Cultuur, sport en recreatie	4	3	3	4	4
Overige dienstverlening	2	2	2	2	2
Huishoudens	0	0	0	0	0
Totaal	238	249	257	258	264

*Voorlopige cijfers. Bron: CBS, 2021b

3b) Meer mannen dan vrouwen verbonden aan de export naar het VK

De 264 duizend arbeidsjaren dankzij de export naar het VK in 2019 betroffen 183 duizend arbeidsjaren voor mannen en 81 duizend arbeidsjaren voor vrouwen. Absoluut gezien zijn er dus meer mannen dan vrouwen betrokken bij de export naar het VK dan vrouwen, maar dat is ook relatief zo. Zo is 4,0 procent van de mannelijke werkgelegenheid in Nederland verbonden aan de export naar het VK, maar bij de vrouwen is dat 2,5 procent. Deze aandelen zijn vrij stabiel in de tijd. Op bedrijfstakniveau zijn er echter geen grote verschillen.

Figuur 10. Mannen en vrouwen in de werkgelegenheid verbonden aan de export naar het VK, 2019*

	Totaal x 1 000 vte	Aandeel per bedrijfstak		Aandeel per bedrijfstak		Aandeel per bedrijfstak	
		%	x 1 000 vte	%	x 1 000 vte	%	x 1 000 vte
Landbouw, bosbouw en visserij	13	7,8	10	7,8	4	7,7	
Delfstoffenwinning	1	11,6	1	11,6	0	11,6	
Industrie	37	5,0	30	5,0	7	5,1	
Energievoorziening	1	3,7	1	3,7	0	3,7	
Waterbedrijven en afvalbeheer	2	5,0	2	5,0	0	4,8	
Bouwnijverheid	6	1,2	5	1,2	0	1,3	
Handel	40	3,6	28	4,0	12	2,9	
Vervoer en opslag	26	7,3	21	7,3	5	7,5	
Horeca	7	2,1	4	2,1	3	2,1	
Informatie en communicatie	27	9,0	21	9,0	6	8,7	
Financiële dienstverlening	6	3,4	4	3,4	2	3,3	
Verhuur en handel van onroerend goed	1	1,5	1	1,5	0	1,5	
Specialistische zakelijke diensten	43	6,3	27	6,2	16	6,5	
Verhuur en overige zakelijke diensten	43	4,8	25	4,8	18	4,8	
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	1	0,3	1	0,3	1	0,3	
Onderwijs	2	0,5	1	0,5	1	0,5	
Gezondheids- en welzijnszorg	1	0,1	0	0,1	0	0,0	
Cultuur, sport en recreatie	4	2,8	2	2,8	2	2,8	
Overige dienstverlening	2	1,0	1	1,3	1	0,9	
Huishoudens	0	0,0	0	0,0	0	0,0	
Totaal	264	3,4	183	4,0	81	2,5	

*Voorlopige cijfers. Bron: CBS, 2021b

4) Goederen en diensten in de bruto-export naar het VK

4a) Voeding en levende dieren belangrijk in de goederenexport van Nederlandse makelij

De bruto-exportwaarde van goederen met bestemming Verenigd Koninkrijk kwam in 2020 uit op 35 miljard euro. Dat is zowel goederenexport van Nederlandse makelij als wederuitvoer van goederen van buitenlandse makelij. Beide onderdelen van de goederenexport zullen nu apart worden besproken.

De bruto-exportwaarde van goederen van Nederlandse makelij met bestemming Verenigd Koninkrijk bedroeg in coronajaar 2020 17,9 miljard euro, dat is maar liefst 13 procent lager dan in 2019 (toen 20,6 miljard euro) en ook lager dan in 2015 (toen 18,9 miljard euro). In 2020 waren voeding en levende dieren de belangrijkste exportcategorie (23 procent), gevolgd door chemische producten en ook machines en vervoermaterieel (beiden 20 procent). In vergelijking met 2015 en 2019 zijn minerale brandstoffen minder belangrijk geworden in de goederenexport van Nederlandse makelij.

Het VK is minder belangrijk geworden voor export van producten als ijzer en staal of vlees. Het aandeel van het VK in de totale vleesexport nam af van 17 procent in 2015 tot 12 procent in 2020. Bij ijzer en staal nam het VK-aandeel af van 9 procent in 2015 tot 4 procent in 2020 (CBS, 2020b).

Figuur 11. Samenstelling export van goederen van Nederlandse makelij naar het VK

	2015		2019		2020*	
	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel
Totaal goederen	18.867	100%	20.612	100%	17.857	100%
0 Voeding en levende dieren	4.400	23%	4.389	21%	4.019	23%
1 Dranken en tabak	426	2%	442	2%	422	2%
2 Grondstoffen, niet eetbaar	1.166	6%	1.297	6%	1.342	8%
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen	2.221	12%	2.640	13%	1.394	8%
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	169	1%	252	1%	236	1%
5 Chemische producten	3.478	18%	3.853	19%	3.612	20%
6 Fabricaten (tussenproducten)	2.186	12%	1.909	9%	1.773	10%
7 Machines en vervoermaterieel	3.559	19%	4.265	21%	3.606	20%
8 Fabricaten (eindproducten)	1.240	7%	1.527	7%	1.395	8%
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	24	0%	39	0%	58	0%

* Voorlopige cijfers

Bron: CBS, 2021c

4b) Machines en vervoermaterieel toonaangevend bij de wederuitvoer

De bruto-exportwaarde van de wederuitvoer van goederen is iets kleiner dan de goederenexport van Nederlandse makelij: 17,2 miljard euro in 2020. Ook de wederuitvoerwaarde nam sterk af in 2020, hier met 11 procent. In 2019 ging het nog om een exportwaarde van 19,2 miljard euro. De waarde van 2020 ligt ook lager dan in 2015. De wederuitvoer betreft voor het grootste deel machines en vervoermaterieel (40 procent in 2020), gevolgd door industriële eindproducten (23 procent), chemie (14 procent) en voeding en levende dieren (10 procent). In vergelijking met 2015 zijn machines en vervoermaterieel wel minder belangrijk geworden (van 45 tot 40 procent) en industriële eindproducten juist belangrijker (van 20 tot 23 procent). Ten opzichte van 2019 is de wederuitvoer van minerale brandstoffen minder belangrijk geworden.

Figuur 12. Samenstelling wederuitvoer van goederen naar het VK

	2015		2019		2020*	
	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel
Totaal goederen	17.613	100%	19.237	100%	17.161	100%
0 Voeding en levende dieren	1.521	9%	1.482	8%	1.633	10%
1 Dranken en tabak	106	1%	133	1%	197	1%
2 Grondstoffen, niet eetbaar	210	1%	328	2%	283	2%
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen	947	5%	1.493	8%	715	4%
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	80	0%	122	1%	118	1%
5 Chemische producten	2.365	13%	2.434	13%	2.475	14%
6 Fabricaten (tussenproducten)	921	5%	1.022	5%	882	5%
7 Machines en vervoermaterieel	7.918	45%	7.908	41%	6.912	40%
8 Fabricaten (eindproducten)	3.520	20%	4.312	22%	3.944	23%
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	26	0%	3	0%	2	0%

* Voorlopige cijfers

Bron: CBS, 2021c

De totale bruto-waarde van de goederenexport naar het VK is door de afname bij de wederuitvoer en de export van Nederlandse makelij ook fors afgenomen, van 39,9 miljard euro in 2019 tot 35,0 miljard euro in 2020 (-12 procent). Dat is 4 procent lager dan in het jaar 2015 (36,5 miljard euro).

4c) Import leunt sterk op minerale brandstoffen

De goederenimport uit het VK is in 2020 nog harder afgenomen (-19 procent) dan de goederenexport naar het VK (-12 procent). De import ligt ook op een lager niveau dan in 2015. In 2015 voerde Nederland nog voor 20,6 miljard euro goederen uit het Verenigd Koninkrijk in en in 2019 was dat 24,7 miljard. Een groot deel van de invoer uit het VK betreft minerale brandstoffen zoals aardolie, aardolieproducten en aardgas (31 procent in 2020), maar dat aandeel is wel fors lager dan in 2019 (toen nog 39 procent). Ook machines en vervoermaterieel worden veel ingevoerd (aandeel van 22 procent in 2020) en dit aandeel is juist groeiende.

In een eerdere analyse is gekeken in hoeverre de import uit het Verenigd Koninkrijk voor de Nederlandse markt bestemd is (ruim de helft) of bestemd voor Nederlandse wederuitvoer (bijna de helft). Ruwe aardolie en auto's uit het Verenigd Koninkrijk zijn meestal bestemd voor de Nederlandse markt terwijl producten als aardolieproducten en medicijnen met name bestemd zijn voor wederuitvoer naar derde landen (zie CBS, 2019b).

Figuur 13. Samenstelling import van goederen uit het VK

	2015		2019		2020*	
	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel
Totaal goederen	20.564	100%	24.671	100%	20.058	100%
0 Voeding en levende dieren	1.562	8%	1.684	7%	1.663	8%
1 Dranken en tabak	273	1%	315	1%	288	1%
2 Grondstoffen, niet eetbaar	324	2%	297	1%	266	1%
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen	6.344	31%	9.563	39%	6.251	31%
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	74	0%	136	1%	194	1%
5 Chemische producten	4.097	20%	3.839	16%	3.507	17%
6 Fabricaten (tussenproducten)	1.807	9%	1.644	7%	1.448	7%
7 Machines en vervoermaterieel	3.897	19%	4.823	20%	4.405	22%
8 Fabricaten (eindproducten)	2.156	10%	2.340	9%	2.017	10%
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	30	0%	30	0%	20	0%

* Voorlopige cijfers

Bron: CBS, 2021c

4d) Zakelijke diensten worden meest uitgevoerd

De dienstexport naar het Verenigd Koninkrijk nam in exportwaarde af van 28,4 miljard euro in 2019 tot 25,0 miljard euro in 2020 (-12 procent). Met afstand de grootste afname betreft het reisverkeer, dat betreft de bestedingen van Britten in Nederland. Door de coronacrisis is deze inkomstenpost met maar liefst 71 procent teruggelopen. De dienstexport naar het VK is voor 2020 sterk gegroeid en daarmee is het niveau van 2020 nog steeds 31 procent hoger dan in 2015. De export van zakelijke diensten is sinds 2015 zelfs met 55 procent gegroeid, van 6 miljard euro tot 9,3 miljard euro.

Bij de dienstexport naar het Verenigd Koninkrijk zijn zakelijke diensten dominant (37 procent in 2020). Ten opzichte van 2015 zijn vervoersdiensten minder belangrijk geworden (van 23 naar 17 procent aandeel) en zakelijke diensten (van 31 naar 37 procent) juist belangrijker. De (omwille van statistische geheimhouding) sterk geaggregeerde restpost van industriële diensten, culturele diensten, royalties en overheidsdiensten laat ook een groei zien (van 13 tot 16 procent).

Figuur 14. Samenstelling dienstexport naar het VK

	2015		2019		2020*	
	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel
S Totaal Diensten	19.111	100%	28.351	100%	25.027	100%
SB Onderhoud en reparatie	224	1%	204	1%	167	1%
SC Vervoersdiensten	4.471	23%	5.171	18%	4.217	17%
SD Reisverkeer	1.036	5%	1.476	5%	431	2%
SE Bouw diensten	239	1%	398	1%	468	2%
SF Verzekeringsdiensten	107	1%	129	0%	110	0%
SG Financiële diensten	529	3%	1.452	5%	1.612	6%
SI Telecommunicatie, computerdiensten	4.050	21%	4.930	17%	4.756	19%
SJ Zakelijke diensten	5.980	31%	10.407	37%	9.286	37%
Industrie, cultureel, royalties, overheid	2.475	13%	4.184	15%	3.980	16%

* Voorlopige cijfers

Bron: CBS, 2021d

4e) Zakelijke diensten nog belangrijker bij de dienstenimport

De dienstenimport uit het VK is ongeveer even groot als de dienstexport naar het VK: 24,4 miljard euro in 2020 en we zien hier ook dezelfde trends als bij de dienstexport. De afname ten opzichte van 2019 is vergelijkbaar (hier -13 procent), maar er is ook hier een grote toename ten opzichte van 2015 (hier + 29 procent). Net als de Britten in Nederland hebben ook de Nederlanders in het Verenigd Koninkrijk in het coronajaar 2020 fors minder uitgegeven dan in 2019: -67 procent.

Nog meer dan bij de dienstexport zijn de zakelijke diensten toonaangevend in de dienstenimport met een aandeel van 50 procent in het totaal in 2020. In 2015 was het aandeel nog 45 procent.

Figuur 15. Samenstelling dienstenimport uit het VK

	2015		2019		2020*	
	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel
S Totaal Diensten	18.963	100%	27.894	100%	24.373	100%
SB Onderhoud en reparatie	156	1%	223	1%	178	1%
SC Vervoersdiensten	1.685	9%	2.928	10%	2.377	10%
SD Reisverkeer	934	5%	942	3%	313	1%
SE Bouw diensten	189	1%	174	1%	107	0%
SF Verzekeringsdiensten	174	1%	192	1%	172	1%
SG Financiële diensten	1.628	9%	1.313	5%	1.840	8%
SI Telecommunicatie, computerdiensten	2.420	13%	3.203	11%	3.038	12%
SJ Zakelijke diensten	8.569	45%	13.282	48%	12.262	50%
Industrie, cultureel, royalties, overheid	3.208	17%	2.724	10%	4.680	19%

* Voorlopige cijfers

Bron: CBS, 2021d

5) Goederenexport naar het VK in 2021

In alle voorgaande tabellen zijn ontwikkelingen beschreven in de handel met het VK tot en met 2020. In deze paragraaf zal kort worden ingegaan op de eerste cijfers van 2021. Dat geldt alleen voor de goederenexport. Van de dienstenexport worden de eerste cijfers pas in juni bekend.

Vanaf 1 januari 2021 is er sprake van een effectieve Brexit. In een nieuwsbericht van het CBS van 20 mei 2021 (CBS, 2021e) worden grote verschillen in ontwikkeling tussen de verschillende exportstromen naar het VK in 2021 benadrukt. De export van Nederlandse makelij lag in het eerste kwartaal van 2021 24 procent hoger dan in het eerste kwartaal van 2020 terwijl de wederuitvoer juist 25 procent lager uitkwam. De totale export (de twee stromen samen) ligt op hetzelfde niveau als in 2020. Bij de grote groei van de export van Nederlandse makelij dient te worden opgemerkt dat dit deels een prijseffect is met hogere prijzen van aardolieproducten, aardgas en sierteelt. Bovendien had het begin van de coronacrisis in maart 2020 een effect op de exportcijfers. Zo was er ruim een kwart minder sierteeltextport in maart 2020 in vergelijking met maart 2019 (CBS, 2020c). Inclusief quasi-doorvoercijfers (die niet onderdeel uitmaken van de nationale cijfers, maar wel van de Eurostatcijfers) komt de Nederlandse export naar het VK in het 1^e kwartaal van 2021 wel fors lager uit dan in 2020.

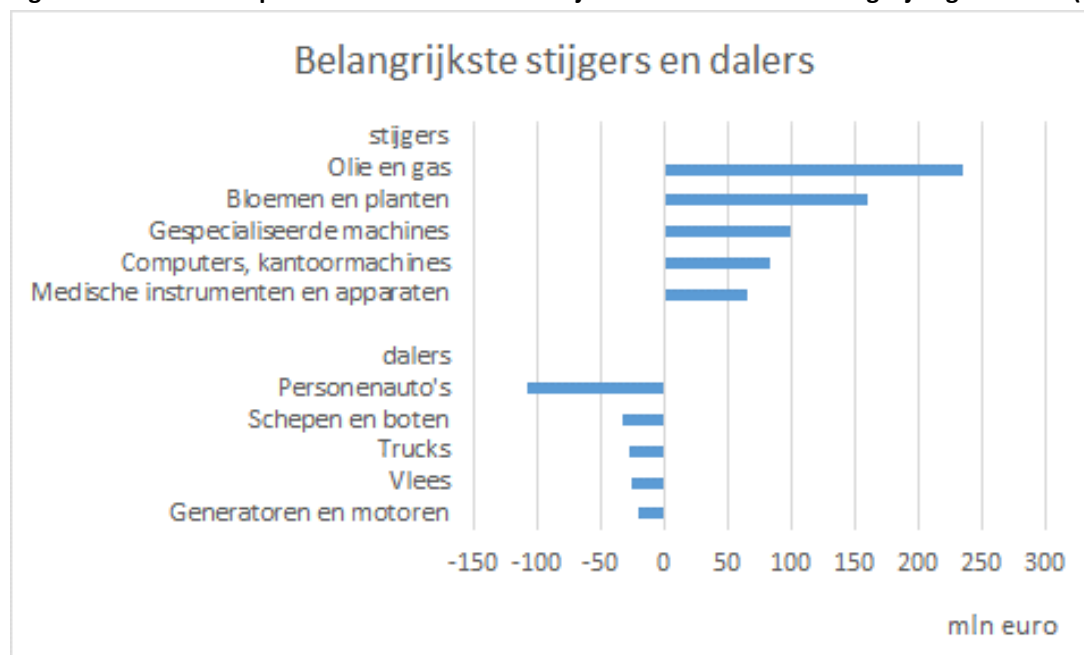
De export van Nederlandse makelij met bestemming VK is in het 1^e kwartaal van 2021 dus sterk gegroeid met 2020⁶, maar de Nederlandse goederenexport van buitenlandse makelij (wederuitvoer en quasi-doorvoer) via Nederland naar het VK is wel hard geraakt. Wederuitvoer en zeker quasi-doorvoer zijn echter stromen waar de Nederlandse economie relatief weinig aan verdient. De toename van de export van Nederlandse makelij heeft meer effect op de totale exportverdiensten dan de afname van wederuitvoer of doorvoer⁷. De sterke afname van de export van buitenlandse makelij naar het VK heeft vermoedelijk te maken met de plicht om invoerrechten te betalen bij de import van goederen van niet-EU (of onbekende) makelij vanaf 1 januari 2021 (inwerkingtreding HSO).

⁶ Dit is dus deels een corona-effect. De export van Nederlandse makelij lag in het 1^e kwartaal van 2021 circa 2 procent lager dan in het 1^e kwartaal van 2019.

⁷ Aan een euro van export van Nederlandse makelij verdient de Nederlandse economie met bestemming VK gemiddeld 56 eurocent terwijl dat voor wederuitvoer met bestemming VK 14 eurocent is. Aan een euro uitgaande quasi-doorvoer wordt naar schatting 1,5 eurocent verdiend.

Exporteurs van Nederlandse producten naar het Verenigd Koninkrijk verkochten in het eerste kwartaal van 2021 vooral voor een hoger bedrag olie en gas. De exportwaarde nam toe met 235 miljoen euro. De exportwaarde van bloemen en planten groeide met 179 miljoen euro. Bij zowel energie als sierteelt is er sprake van een prijsstijging en een volumegroei. Daarnaast nam de export van medische apparaten en andere medische hulpgoederen in de eerste drie maanden van dit jaar toe. Andersom bleef vooral de export van in Nederland vervaardigde personenauto's naar het Verenigd Koninkrijk fors achter bij het eerste kwartaal van 2020 (-107 miljoen euro).

Figuur 16. Goederenexport van Nederlandse makelij naar het VK in 2021 in vergelijking met 2020 (1^e kwartaal)

Bron: CBS, 2021e

6) Methodologische toelichting

De maatwerktabellen (CBS, 2021b), onderliggend aan de cijfers in paragraaf 1 tot en met 3, zijn gebaseerd op de nationale rekeningen statistiek. Er is voor deze methode gekozen, omdat alleen op basis van deze statistiek de toegevoegde waarde dankzij export kan worden geschat. De toegevoegde waarde van de export – het bedrag dat Nederland aan de export verdient – is de beste manier om de handelsrelatie tussen Nederland en het VK inzichtelijk te maken. Het CBS heeft de bbp-cijfers als basis genomen en vervolgens op productniveau gekeken welk deel volgens de goederen- en de dienstenstatistiek naar het VK gaat (top-downbenadering). De bruto exportcijfers in de maatwerktabellen wijken daarom af van de goederen- en dienstenstatistiek in StatLine (zoals hier beschreven in de figuren 11 tot en met 15). Het belangrijkste verschil is conceptueel en heeft betrekking op de goederen: StatLine gaat uit van het principe van grensoverschrijding en NR gaat uit van het principe van economische eigendomsoverdracht tussen ingezetenen en niet-ingezetenen.

Bronnen

CBS (2018), *Maatwerktabellen verdiensten export naar diverse landen 2015-2017*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2018/22/verdiensten-export-naar-diverse-landen-2015-2017>

CBS (2019a), *Maatwerktabellen verdiensten export naar het Verenigd Koninkrijk, 2015-2018*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2019/20/verdiensten-aan-export-naar-het-vk-2015-2018>

CBS (2019b), *Bijna helft import uit VK niet voor eigen gebruik*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/10/bijna-helft-import-uit-vk-niet-voor-nederlands-gebruik>

CBS (2019c), *Hoogste exportverdiensten dankzij machines*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/45/hogste-exportverdiensten-dankzij-machines>

CBS (2020a), *Maatwerktabellen verdiensten export naar het Verenigd Koninkrijk, 2015-2019*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2019/20/verdiensten-aan-export-naar-het-vk-2015-2018>

CBS (2020b), *Export Nederlandse makelij naar VK 17 procent lager*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

[Export Nederlandse makelij naar Verenigd Koninkrijk 17 procent lager \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/19/export-nederlandse-makelij-naar-verenigd-koninkrijk-17-procent-lager)

CBS (2020c), *Ruim kwart minder bloemenexport in maart*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/19/ruim-kwart-minder-bloemenexport-in-maart>

CBS (2021a), *Bijna 26 miljard euro aan exportverdiensten uit het Verenigd Koninkrijk in 2020*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire. Wordt gepubliceerd op 20 mei 2021.

CBS (2021b), *Maatwerktabellen verdiensten export naar het Verenigd Koninkrijk, 2015-2020*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire. Wordt gepubliceerd op 20 mei 2021.

CBS (2021c), *CBS-StatLine, In- uit en wederuitvoer*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

CBS (2021d), *CBS-StatLine, In- en uitvoer van diensten naar land*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

CBS (2021e), *Export Nederlandse makelij naar het VK bijna kwart hoger in het eerste kwartaal*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire. Wordt gepubliceerd op 20 mei 2021.